

Tíggjutalssystemið í Bretlandi

BRETSKA ARBEIÐARASTJÓRNIN VERÐUR NÚ — LANGT UM LEINGI KANN EIN SIGA — AT SETA Í GILDI METURSYSTEMIÐ FYRI MÁL OG VEKT TIL FRAMA FYRI ÚTFLUTTUNGS-ÍÐNAÐIN. VÍST IKKI BEINANVEGIN, MEN EFTIR 10 ÁRUM, MEN MYNTSKIPANIN FYLGIR IKKI VIÐ. HETTA ER Í ÖLLUM FÖRUM EIN STÓRUR LÆTTI FYRI ÚTLANDIÐ.

12 INCHES = 1 FOTT, 3 FEET = 1 YARD, 1760 YARDS = MILE OUNCE, POUNDS, STONES, HUNDREDWEIGH, PINT, QUARTS, GALLONS

Tað er úr keypsamtökublaðnum »SAMVIRKE«, vit endurprenta hessa forvitnisligu grein, sum víðari sigur:

Her á landi varð metursystemið innfört við lög »longue« í 1907. Vit biðaðu í 73 ár, tí hitt praktiska 10-talsystemið varð innfört í Hollandi, Belgíu, Luxemburg og Belgísk Kongo löngu í 1820. Síðan komu m.a.:

Frankaríki	1840
Spania	1849
Columbia	1853
Italia	1861
USA	1866
Ungarn, Tjekkoslavakía	1876
Noreg	1882
Svøríki	1889
Danmark	1907
Venezuela	1904
Sovjet	1918
Póland	1919
Japan	1921
Iran	1933
Týrkíið	1934

Men tað er ringt at venja seg til nakað nýtt, og hóast tað strangt tikið er ólógligt, brúka okkara handverkarar og handilsfólk framvegis fleiri gomul mál: tummar, fótur, alin, favnar, mil, tunnur land, pottar, peglar og pund.

Í Bretlandi og meginpartinum av Commonwelth halda teir treiskir fast við inches, feet, yards, ounces, pints, gallons o.s.f. Men fleiri og fleiri bretar siggja nú, at ein broyting er neyðug, og at hon eisini má umfata meturskipanina.

Fram til byrjanina av hesi öld var Bretland heimsins sterkasta handils — og hernaðarveldi. Allar tjóðir kappaðust um bretskar vörur og bretskan kapital, og tann, ið vildi hava nærri samband við Bretland, noyðdist at taka við tess valuta-, vekt- og málssystemi.

Nú er stóðan annarleidd. Bretland kann ikki sála sær í einsemi, men má flyta út fyri at halda tey góðu livilíkindini og hitt mikla arbeiði, og mæra enn helmingurin av keypslondunum hava langt síðan tikið við metursysteminum.

Fyri flestar útlendingar er yvirgongdin frá metursysteminum til tað enska eitt stórarbeiði. Bretar viðganga sjálvir, at teirra konservatíma á hesum økinum er absurd.

FRÁ FAHRENHEIT TIL CELSIUS

Í 1963 lagaði Bretland seg eftir útheiminum tá tað gekk burtur frá Fahrenheit og yvir til at mæla temperaturin í Celsius-stigum. Tann broyting Douglas Jay, handilsráðgjafi, boðaði frá í Undir

húsinum, nemur sum nevnt ikki við meturskipanina. Og hvat hetta hevur havt av tíðarspillu og høvuðbríggi, kunnu øll tala við um, sum hava verið í Bretlandi. Nóg vitug fólk, ið hava verið har í árávis, hava framvegis ikki lært at rokna um til shilling og pence. Sjálvt starvsfólk í valutadeildum bankanna fáa — uttan roknimaskínu — rættuligt høvuðbríggj at klára eina uppgávu sum frá 54 guineas at draga frá 13 pund, 13 shilling og ½ pence.

Í umfari eru víðari half crown = tveir shilling og seks pence. Men crown'an, ið svarar til fimm shilling, er langt síðan inndrigin. Ein guinea er 21 shilling ella 1 pund og 1 sh. Læknar, advokatar og onnur »fine« skriva teirra rokningar ikki í pund, men guineas.

ENN VERRI ER VIÐ MÁLI OG VEKT

Tað verður verri enn. Ein acre er = við 4840 kvadrat-yard = 0,40464 hektar — fyri bert at nevna eitt dømi. Eitt pound svarar til 16 ounces á 28,35 gr. — men bara eftir tí sokallaða Avoirdupois skálanum. Virðismikil metallir og medikamentir verða veðað eftir Troy-skálanum, har eitt pound er 12 ounces. Eitt tons svarar til 20 hundredweights (cwt). Men hyggur ein nærri at vektini, standa töluni merkt fyrri stones. Hvussu nógv er so eitt stones? Tað er 14 pounds ella 6 kilo 356 gr.

* Ella tak longdarmálini: Ein foot er 12 inches, ein yard er * triggir feet, ein mile er 1760 yards. Fýra gills eru ein pint

Massainnrás ella atombumba

Ein innrás kundi kostað eina halva miljón amerikanarum livið. Atombumban kravdi 78.000 mannaliv — í dag er Hiroshima friðarinnar býur.

KLOKKAN VAR 7.15 HIN 5. AUGUST Í WASHINGTON, HON VAR 23.15 SAMA KVÖLD Í LONDON — OG HON VAR 8.15 UM MORGUNIN Í HIROSHIMA.

TAÐ VAR EINKI, IÐ SKILTI HITT AMERIKANSKA B-29 BUMBULGFARIÐ OG TEY TVEY FLOGFØRINI, IÐ FYLGDU VIÐ, FRÁ FLOGFØRUM VIÐ VANLIGARI BUMBULAST. MEN FLOGFARIÐ, SUM BAR NAVNIÐ »ENOLA GAY«, HEVÐI VIÐ SÆR SIVILISATJÓNARINAR RÆÐULIGASTA VÁPNI, ATOMBUMBUNA, OG TÁ HON VAR TVEITT OG SPRONGDIST 600 METRAR UPPI Í LUFTINI, LOYSNAÐU OYÐINGARKREFTUR, IÐ MANNA-ÆTTIN ALDRI HEVÐI SÆÐ ÆÐUR.

Hiroshima var bókstaviliga feið burtur, 78.000 menniskju vórðu dripin og eitt samfelag, sum fá sekundir framman undan var livandi og virkandi, var logandi toftir.

Fyri tann mannin, sum í 1945 tók hesa ræðuliga avgerð, var tað bert framhald av krignum móti einum fingdina, sum sjálvur hevði sligið fyrsta slagðið og uttan ávaring. Harry S. Truman, sum var vordin forseti USA bert 4 mánaðir frammanundan uttan at vita, at kjarnorkuvápn vóru til, hevur í minnisriti sínum skrivað:

— Endaliga avgerðin um hvar og nær atombumban skuldi brúkað, varð tikið av mær. Lat endiliga ongan iva vera um tað.

— Eg metti bumbuna sum eitt hernaðarligt vápn og var ongatið í iva um, at hon skuldi brúkað. Og tá ið eg talaði við Churchill, svaraði hann uttan at livast, at hann var fyri at brúka

bumbuna, um hetta kundi hjálpa til at fáa skjótari enda á krignum.

Truman fekk at vita, at ein massainnrás á japansku oyggjarnar kundi koma at kosta einari miljón amerikanarum livið. Tað eru framkomnin ymisk tøl, ið siga, hvussu nógvir japanarar mistu livið;

HIROSHIMA — friðarinnar býur

Í dag er Hiroshima ein heilt annar býur, afturbýgdur og afturfólkaður.

Tað var ikki talað um nýggjar royndir, tá býurin skuldi reistast av nýggjum. Gøturnar eru allar snóra beinar. Tær eru vel upp-lýstar við ljósrørur. Japanarnir

* og fýra quarts ein gallon, sum * eftir okkara, máli svarar til 4 * litir 546 centilitir. Men ein * bretsk gallon er nakað heilt * annað enn ein kanadisk, og * ein amerikansk upptatur heilt * nakað annað.

BROYTINGIN VERÐUR AT KOSTA MEIRA ENN 1 MILLIARD

Nógvir trupulleikar og stórar útreiðslur kunnu ikki umgangast, tá farið verður til decimalsystemið. Allar floskur og øll onnur flöt, sum rúma einum heilum og hálvum pinti skulu gerast til litramál.

Eitt enskt dagblað hevur roknað út, hvat broytingin fyri mál og mynt vildi kosta. Útreiðslurnar verða settar til meira enn eina milliard krónur. Tað skulu t. d. útskiptast ella umbyggjast

400.000 kassaparatar
300.000 roknimaskinur
800.000 vektir við prisútrokning
25.000 bensinmálarar
150.000 myntautomatar
15.000 taxametrar
150.000 telefonautomatar.

Ein slik vittefandi og kostbar broyting kann ikki fremjast uttan stuðul frá ríkisskassanum, og sum kunnugt er ikki ov mikið í honum í lotuni. Men spurningurin er, um Bretland hevur ráð at lata vera, tí eitt handilsland sum Bretland kann ikki loyva sær tann luksum at liggja sum ein einari mitt í einum decimal-heimi.

mest brúktu töluni eru 78.150 bripin, 37.425 særð og onnur 13.983 saknað.

Truman setti fram grundir sínar fyri gerð síni í 1955, 10 ár seinri, og nú aftur 10 ár seinri, hevur hann ikki broytt stóðu.

Vísindamaðurin Edward Teller, sum var við til at gera aombumbuna og seinri brintbumbuna, skrivaði í 1962, at hann vildi hava teir at tveita bumbuna ao glata hana bresta høgt uppi yvir Tokio, so høgt, at hon ongan skaða gjørdi á býin. Á henda hátt skuldu japanesarar fáa at siggja og vita, hvussu ræðuliga megi USA ráddi yvir; men hetta uppskot varð onga tíð viðgjørt av herleiðsluni.

Í einari bók: »Atomdiplomati: Hiroshima og Potsdam«, verður sagt, at atombumban varð brúkt fyri at vísa Sovjet, hvørvori ómetilgari megi USA ráddi yvir. Sagt verður m.a.:

— USA óttast fyrri, at Sovjet ikki verður at hava við at gera í Europa aftaná kríggðið, og at tað var við vilja at teir seinkaðu Potsdam-fundinum til eftir Hiroshima-brestin.

búgva í teimum snotuligastu húsum fram við gøturnar. Býurin er vordin handilsmiðdeplur í sunnara partinum av landinum.

Har eru parkir í hundrøðatali, og gøturnar eru tvískildar við gras klæddum skilningum.

Hiroshima er í dag friðarinnar

PINOTEX

tað rætta smyrslíð — tann rætta verjan til alt timbur

og nú er komið nýtt Pinotex-evni: PINOTEX ADELTRÆSOLIE, sum einans er ætlað sum eykaverja til edlari træsløg (t.d. ikki furu).

smryið NÚ

ÆLABOGIN

Tórsgøta 16
Tlf. 2120

estra. Æ4

býur, og friður er fyrsta og fremsta hugsan íbúgvvaranna nú, tá arrini eftir sprengingina fyri 20 árum síðan eru burtur, tey deyðu jarðað og býurin hevur fingið eitt nýtt andlit.

GULPAGODA VIÐ 78.000 NOYNUM

Mitt í býnum liggur einasta sjónska minnið um tann dagin, tá jørð og himmal brunnu saman til eitt helvti fyri hundratúsindir íbúgv. Her, júst har bumban var tveitt, liggur hin stóra ruinin av býarinnar framsýningarhøll.

Uttan um bygningin liggur friðarminnisparkin, framvið henni gongur friðarboulevarðin, sum gongur yvir ána eftir friðarbrúnni Við parkina liggur friðarsavnið.

Og á ráðhúsinum har Shinzo Hamai — sum sjálvur kom livandi frá bumbubrestinum og hevur verið borgmeistari síðan 1947 — eitt litlið miniature model av gulli av einum pagoda, einum buddhistiskum templi. Inni í er eitt umleið 10 cm langt glasrør, sum sær út at vera nálastrípt. Forstørrar ein striparinn koma nøvnini á teimum 78.000 bumbofurnum fram.

Hiroshima bæði minnist og litir frameftir.